

BUITEN

30^E JAARGANG N^O. 41

ZATERDAG 10 OCTOBER 1936

WIPMOLEN AAN HET SMALWEESP BIJ WEESP
(BIJ HET ARTIKEL: „MOLENS”)

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

ANTICOLA-CORRADO, EEN SCHILDERSDORP BIJ ROME. DOOR BETTINA JACOMETTI	BLZ. 482—483
HET YELLOWSTONE PARK (GEÏLL.), DOOR DR. H. JANSEN	BLZ. 484—486
MOLENS (GEÏLL.), DOOR F. KOSTER (II)	BLZ. 481, 486—488
EENDEN (DE WILDE EEND — SLOB-, TAFEL- EN KUIFEEND), (GEÏLL.), DOOR R. J. DE STOPPE- LAAR	BLZ. 489—491
KRIMML (GEÏLL.), DOOR C. TIMMERS-VERHOEVEN	BLZ. 491—492

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar Rokin 74—76, Amsterdam. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten is verboden.

Anticola-Corrado, een schildersdorp bij Rome

DOOR BETTINA JACOMETTI

DICHT tegen elkaar gedrongen, steil boven elkaar gestapeld, rijzen in het thans doodsche dorp de bouwvallige huisjes tegen den berg op, rusten als het ware even boven op den top, om langs de andere zijde op dezelfde wijze naar omlaag te glijden. Ouderdom en mos doen de scheeve daken nog nauwelijks afteekenen tegen de omgeving, de kleine vensters vermolmen in de smalle, hooge gevels. Hoekige steenen trappen banen zich grimmig een weg daar tusschen door en klimmen glimmend-groen zig-zag omhoog naar het zonverlichte marktpleintje. Geen tuin, geen plant of bloem is te onderkennen, alleen naast de kerk, rondom het oude slot van de Corrado's (dagtekenend uit 1150) droomt, opgesloten tusschen klimop-overrankte muren, een verwaarloosd park. Het marktplein, waar kinderen en pluimvee hun speelplaats vinden, biedt plaats aan een kleine kapel, den beschermheilige San Rocco gewijd, en aan een breeden, lagen oliemolen. Wild bruisende bergbeekjes schieten onder de bruggetjes door en stortten zich over hun steenen bed omlaag naar diep in het dal, waar de Aniene hen opneemt en ze verder voortjagen, Tivoli voorbij, tot ze kort vóór Rome zich moe en uitgestoeid in den Tiber verliezen.

's Morgens voor dag en dauw verlaten de bergboeren hun duistere woningen, de beenen tot de knieën in reepen ruw zaklinnen gewikkeld en met vierkante stukken ezelsvel om de voeten gebonden. Korte fluweelen broeken en jassen sluiten over bonte wollen hemden. Vormlooze hoeden dekken diep de magere koperbruine gezichten met de kleine oogen en gedrongen voorhoofden. Eerst gaat het naar de kleine kerk om het morgengebed te doen en daarna terug, om vervolgens, met de spa over den schouder, koeien, varkens, geiten en schapen voor hem uit te drijven, ze te laten weiden in de verre bergen.

Zwaar is de arbeid van den bergboer. De aarde is bezaaid met rotsen en losse steenen. Geduldig

zoekt de landman ze ieder voorjaar bij elkaar en stapelt ze rondom de velden tot muren op. Maar de ruwe winter breekt nieuwen voorraad uit de steile bergen en stort ze met regen, wind en hagel over de akkers.

Doch de grond is vruchtbaar en als God in het voorjaar erbarmen heeft, is de oogst overvloedig.

Gewillig als hun ezels en muil dieren verrichten ze hun dagelijksch werk en eten ze hun brood in het zweet huns aanschijns. Langzaam is hun denken, donker, zwaar als de aarde zelf, waarin zij werken. Al hun denken en zorgen is voor moeder aarde, waarvan zij niet de schoonheid, doch de vruchtbaarheid liefhebben.

En zooals de boer van de aarde houdt, zoo is zijn liefde voor zijn vrouw. De vrouwen van Anticola-Corrado met haar roode wangen en schitterende oogen zijn zeldzaam mooi; koninklijk is haar houding. Kleurige fluweelen corsetten sluiten over lichte lijfjes en bedekken den vollen boezem; uit korte mouwtjes steken de flinke ronde armen. Bont gebloemde of gestreepte rokken plooiën wijd over stevige heupen. Om hals en schouders en om het hoofd zijn eveneens bonte doekjes gevouwen. De getrouwde vrouwen dragen een zwaren korallen ketting om den hals. Aan de stevige beenen dragen ze roode of gele wollen kousen en ze weten haar vierkante ezelsvelletjes tot sierlijke puntige pantoffeltjes te verwerken, gesnoerd met gekleurde banden, die over de kuiten omhoog gekruist worden.

Zware arbeid en tallooze kinderen, armoede en nood hebben haar schoonheid niet kunnen verwoesten. Ze zijn een kleurenfeest voor het oog, als ze in haar bonte dracht, de koperen kannen hoog op het hoofd, aan de bron wachten om water te scheppen. Kinderen op den arm, aan de hand en aan de rokken.

Oude grootmoedertjes zitten breiend voor de huizen of winden om een spoel draden uit de schapenwol, waarvan ze weder doeken en dekens weven.

Door de openstaande deuren ziet men in het woonvertrek. Boven een houtvuur dampen groote koperen ketels met boonen of kool. Op driebeenige ijzeren roosters worden groote ronde maïskoeken geroosterd, dan wel draait een stoere arm met een langen stok onvermoeid in de goudkleurige maïspap, die, als ze gaar is, over een plank wordt uitgespreid en dan, met tomaten- of slakkensaus begoten, gloeiend wordt gegeten. Hierbij drinkt men dan den volksdrank Vinella, die bereid wordt uit de uitgeperste druiven, welke achterblijven na het wijntreden. Ze worden dan in een vat gedaan en met water begoten; na twee of drie weken ontstaat hier dan de Vinella, een lichte, smakelijke landwijn. Wittebrood bakt men alleen voor de feestdagen; dan wordt het meel gekneet en met eieren tot deeg verwerkt, daarna dun uitgerold tot groote lappen, die, na gedroogd en weder gerold te zijn, met groote handigheid tot macaroni wordt gesneden. Hierbij wordt dan schapen- of varkensvleesch gegeten en geurige wijn gedronken. Maar op werkdagen is de maaltijd karig en eentonig. Koffie noch suiker wordt gebruikt. De zomer moge voor den boer al zwaar zijn, in den winter houdt regen en storm hem vaak thuis; dan knoopt hij koorden

uit berggras of vlecht manden uit buigzame takken. Bovendien zijn de feestdagen talrijk, zoodat hij nogal eens gelegenheid tot rusten heeft.

7 Januari is de dag, gewijd aan San Antonio Abati, den beschermheilige van landbouw en vee-teelt. In rijk gewaad staat dan de priester, omringd door koorknappen met kaarsen en wijwater, vóór de kleine kapel van San Rocco. De boeren drijven dan het bont versierde vee uit de stallen en grotten langs de bergpaden naar dit plein om gezegend te worden, opdat het gedijen en zich vermenigvuldigen moge. Vrouwen in feestdos dragen platte schalen op het hoofd, waarop graan, maïs, groenten, fruit en zout, die de gewassen en voortbrengselen van den bodem symboliseeren en anders niet voor den priester kunnen worden gebracht. In bonte groepen komen ze naar voren, zinken op de knieën, om zich vervolgens achterwaarts wijkend terug te trekken en voor nieuwe groepen plaats te maken. 's Middags wordt het beeld van S. Antonio Abati in processie door de steegjes gedragen. Bonte doeken hangen dan uit de ramen en boven de deuren flikkeren de olielampjes.

Den 10en Mei trekt de priester landwaarts om de gewassen te zegenen.

Op den 11en September is de groote processie van de heilige jonkvrouwe van de Lelie. Oud en jong gaan daarin mede. Dan is het zomer en warm. 's Avonds wordt er vuurwerk op de markt ontstoken, terwijl bij jubelenden doedelzak en schel klinkende tamboerijn de Saltarello wordt gedanst. Dan krioelt het van de menschen, allen in feestdos en het schijnt een raadsel, dat het doodsche dorp zoo bevolkt en uitgelaten kan zijn. Dan zijn zelfs de mannen vroolijk en nemen deel aan paalklimmen en zaklopen, of spelen „bocce”, een balspel.

16 Augustus is het feest van San Rocco en 23 December van Santa Victorie, de mannelijke en vrouwelijke beschermheilige van het dorp.

Maar het aandoenlijkste is wel het Kerstfeest. Dan wordt in alle huisjes een altaartje gebouwd, eerst negen dagen ter eere van de Madonna, dan negen dagen ter eere van het kindeke Jezus, dat glimlachend onder een glazen stolp tusschen kaarsjes en bloemen rust.

Doedelzak- en fluitspeler gaan van deur tot deur en spelen tweemaal negen dagen lang, eerst de Novena voor de Madonna en dan voor het kindeke Jezus.

Ook op het hoofdaltaar van het kerkje prijkt dan dit beeld, omringd van bonte lampjes en witte kaarsjes en in den Kerstnacht zingt hier het geheele dorp geknield en deemoedig het roerend eenvoudige Kerstliedje:

tu scendi dalle stelle
o reidel cielo
vieni alle grotta
a freddo gielo

Daarna is het feest in het dorp. Hiervoor zijn groote koeken en taarten gebakken en de beste wijn vloeit. Nog tot laat in den nacht jubelt de doedelzak het Kerstliedje door de enge steegjes. Het rijst omhoog tusschen de hoge muren, breidt zich uit en boodschapt het Vrede op Aarde.

Zóó leefde het dorp honderden jaren in onbewuste schoonheid zijn vredig bestaan, totdat om-

streeks 1890 de schilder Corelli hier verdwaalde en betooverd werd door zijn pracht. Dronken van de schoonheid verdroomde hij er eenige zomers te midden van schuwe mannen en kuische, ingetogen vrouwen. Het leven kostte bijna niets en was eenvoudig en schoon. Met groote moeite bracht hij hen er toe zich te laten schilderen.

In de volgende jaren bracht Corelli een paar vrienden mee. Zij sliepen bij de boeren op zolders of in de stallen, aten aan hun tafels en rustten na den arbeid gemeenschappelijk aan het houtvuur, terwijl de vrouwen breiden of weefden. Zij konden niet genoeg genieten van de schoonheid van dit leven.

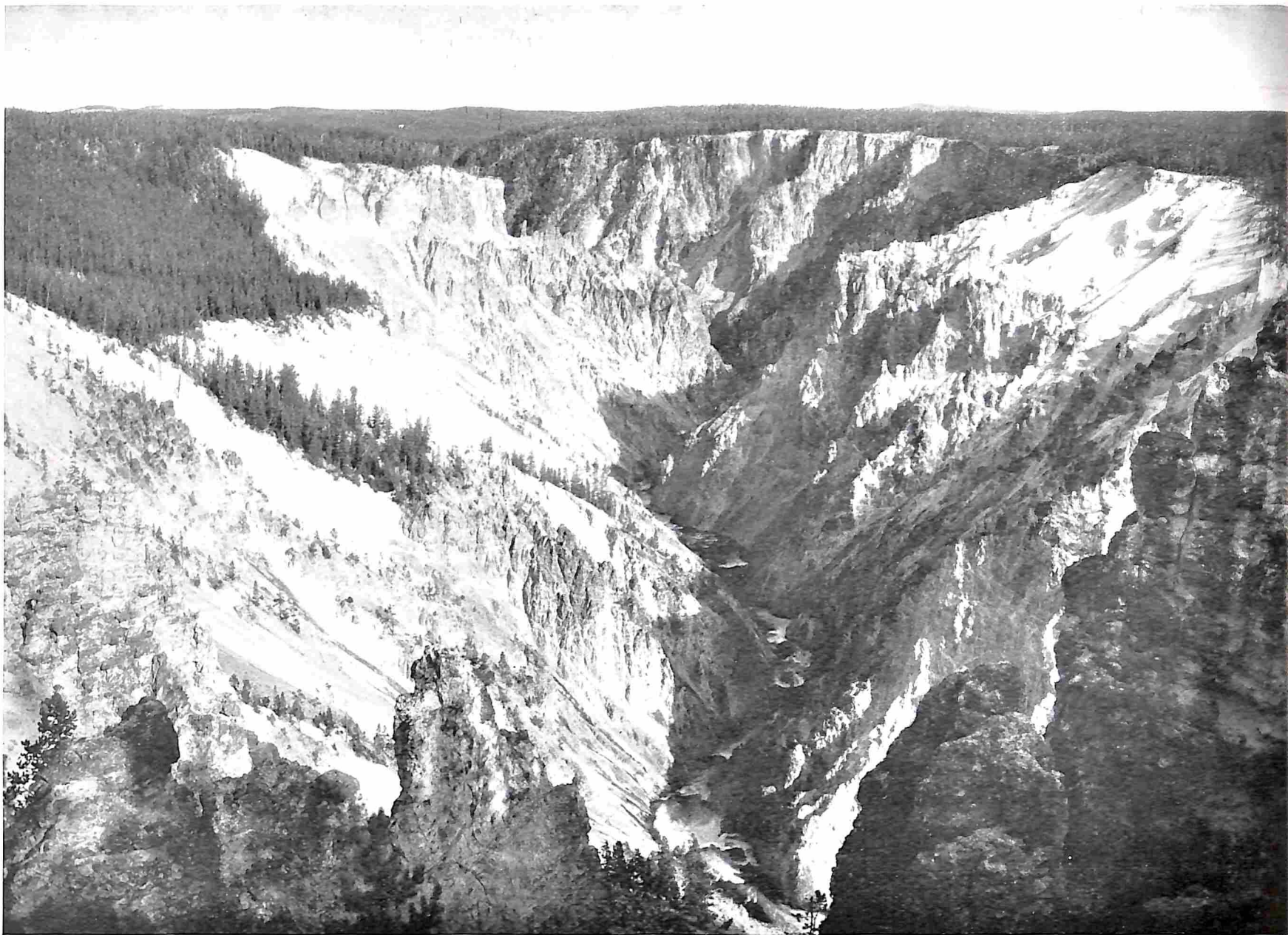
Doch lang duurde het niet, of de roem van het dorp verbreidde zich, eerst tot Rome en toen verder, steeds verder, over landen en zeeën, en uit alle werelddeelen kwamen schilders, schrijvers en beeldhouwers aangestroomd.

Een breede autoweg ontsierde weldra als een groot litteken de berghelling en over dezen glad-den weg liep het ongeluk Anticoli-Corrado binnen.

Weldra vliekte als een gevaarlijke uitslag het knal-rood van nieuwe daken boven het oude stadje; ateliers, hotels en pensions verrezen als paddestoelen uit den grond. Zelfs kwamen er een café, eenige taveernen en danszalen en tot laat in den nacht werd er gezongen en gedanst. Dat bracht de eenvoudige menschen uit hun evenwicht; geld vloeide er als water en wekte hebzucht en behoefte aan vermaak. Nijd en ondeugd groeiden als onkruid. Mannen en vrouwen verlieten het land en werden modellen voor schilders en beeldhouwers. Het land werd verwaarloosd en kwam in verval. De prijzen stegen, duur werd het leven. Drie mooie zusters uit het geslacht Topi trouwden met kunstenaars en in haar broers ontdekte men twee begaafde artisten. De eene werd beeldhouwer, de andere schilder. Zij bleven in hun werk innig primitief en werden bekend en gezocht. De vrouwen legden nu de volksdracht af en namen haar plaats in het gezelschapsleven met de zelfde koninklijke waardigheid in, als vroeger die aan de bron. Nu wilde geen meisje meer van de boerenjongens weten. De volksdracht werd nog maar alleen voor het model-zitten gedragen, maar de rest van den dag strompelden ze met hooge hakjes over de ruwe steenen trappen, in smakelooze jurkjes en met korte haren, een deernenlachje op de bleeke gezichten. Des winters trokken zij in groote scharen de stad in en gingen grootendeels onder in het helle licht van de groote stad.

De schijnwelvaart was over haar hoogtepunt heen. De eene schilder na den andere vertrok om niet weder te keeren; de nieuwe huizen schenen zich te schamen en stonden leeg.

Verschrikt ontwaakten de dorpelingen uit hun roes. Maar de jongeren konden den weg naar het werk niet terug vinden. De akkers waren bedekt met steenen en onkruid en de ouden waren moe geworden. Zoo kwamen honger en gebrek in het dorp. De kerk was leeg en vol de kroeg. Als de boer zijn aarde verlaat, sterft hij gelijk een ontwortelde boom. Bijna even snel als het was opgebloeid, kwam het dorp weder in verval. In 1930 lag het bijna even verlaten als in 1890. Ditmaal is zijn slaap de slaap des doods.

DE CANYON VAN DE YELLOWSTONE RIVER

HET YELLOWSTONE PARK

DOOR Dr. H. JANSEN

TOEN het wonderland van de noordelijke Rocky Mountains, het tegenwoordige Yellowstone Park in de tweede helft der 19e eeuw beter bekend werd, besloot na lange besprekingen de Amerikaansche regeering het noordwestelijke gedeelte van den staat Wyoming tot een natuurreservaat te maken. ☼ De benaming „park” is wel zeer misleidend. Men moet zich geen terrein met besproeide grasvelden enz. voorstellen, maar een groote, ongerepte wildernis met uitgestrekte wouden, waar de doode boomen, die niet weggeruimd worden, het wilde karakter nog verhoogden. Bovendien bestaan er behalve de hoofdwegen, die alleen naar de belangrijkste punten van het park leiden, haast geen paden en is men dus soms genoodzaakt, wildpaden te volgen. ☼ De eerste blanke, die hier kwam, was John Colter, een trapper of beverjager, bekend om zijn bijna legendarische avonturen met de „Blackfoot”-Indianen. Hij nam deel aan de eerste groote expeditie naar de „Far West”, nl. die van Lewis en Clark (1806) en bezocht daarna in opdracht van andere trappers een gedeelte van het park. ☼ Een andere blanke, de jager Jim Bridger, bezocht na 1830 het park herhaaldelijk en de verhalen, die hij opdischte over de hier aangetroffen natuurwonderen werden befaamd als de „Old Jim Bridger lies”. Sommige waren wel wat overdreven, zooals dat over den berg van glas. Toen Jim

Bridger eens op een hert schoot, aldus vertelde hij, en herhaaldelijk miste, liep hij op zijn doel af en stiet plotseling op een muur van glas, waardoorheen hij het hert vergroot had gezien. Deze berg van glas („Obsidian Cliff”) bestaat inderdaad en is opgebouwd uit een vulcanisch gesteente (obsidiaan), dat door snelle afkoeling tijdens de eruptie tot een zwart glas stolde, maar niet zoo transparant is als Bridger dat beschreef. ☼ Goed bekend werd het Yellowstone Park pas door drie expedities in de jaren 1869—1871. ☼ Een van de meest kenmerkende eigenschappen van het Park is de grootendeels hooge ligging, nl. boven 2000 m. Dit gedeelte is gedurende den winter met een dikke laag sneeuw bedekt. ’s Zomers is het klimaat er schitterend, droog en soms zeer warm. ☼ Men kan het park met zijn omringende gebergten noch met de Alpen, noch met eenig ander Europeesch gebergte vergelijken. Boven de met groote bosschen en meren bedekte hoogvlakte verheffen zich in het zuiden de trotsche Teton Mountains tot een hoogte van ruim 4000 m, het eenige gebergte hier, dat een alpenkarakter heeft. ☼ Het hooge plateau, dat grootendeels uit jonge vulcanische gesteenten (rhyolieten) is opgebouwd, die reeds vóór den ijstijd uitvloeiden, wordt in het Oosten begrensd door de Absaroka Mountains, een gebergte, dat geheel uit oudere vulcanische gesteenten bestaat. Ten Noordoosten liggen de

Beartooth Mountains, een merkwaardig gebergte, grootendeels uit oude granieten bestaande en met afgeplatte of afgeronde toppen en hoogvlakten op een niveau van ruim 3000 m. ☼ Als basis voor onderzoeken van het Oostelijk deel van het park, in het bijzonder van de Absaroka Mountains, is men aangewezen op het gebruik van een „packtrain”, dus van paarden, tenten en kampeerartikelen, of op een houtvesters- of wegwerkersstation. Hier is men bovendien in de gelegenheid de fauna te bestudeeren. Over het algemeen is het wild niet zeer schuw, daar er immers in het reservaat niet op gejaagd mag worden. ☼ De bruine beer is een geboren dief en wordt steeds in de buurt van toeristenkampen en houtvestersstations aangetroffen. Het gebeurt herhaaldelijk, dat hij in een aanhangwagen van een toeristenauto inbreekt en een groote ravage aanricht. Het vleesch en soms ook andere proviand der houtvestersstations wordt in een met muskietengaas afgesloten kooi tusschen twee boomen, die onderaan met blik zijn bekleed, opgeheschen en 's nachts getuigt soms een zware plof van de vergeefsche pogingen van bruintje om dit machtig te worden. ☼ Is de bruine beer vrij ongevaarlijk, met den grizzly of grijzen beer is dat anders gesteld. Het gevolg van een ontmoeting van mensch en grizzly is dan ook meestal, dat de eerste in een boom klimt, wat de grizzly hem meestal niet na doet, terwijl bij een ontmoeting van mensch en bruine beer vaak de laatste zijn heil in een boom zoekt of op de vlucht slaat. ☼ Een andere merkwaardigheid van het park is de eland („moose”) met zijn plumpe snuit en met huid bedekt fluweelachtig gewei. ☼ Ik had het voorrecht 's avonds soms vier of vijf van deze dieren op een betrekkelijk kleinen afstand te zien, wanneer zij bij een beek graasden. ☼ Herten komt men vaak in de hooger

gelegen dalen der Absaroka Mountains tegen. Zij zijn echter zeer schuw. ☼ Vrij zelden ziet men nog andere dieren, zooals coyoten, antilopen en marmotten. ☼ De Absarokas vormen dus in vele opzichten een interessant gebied. Ook geologisch zijn zij merkwaardig, vooral om de groote uitgestrektheid van de vulcanische gesteenten, waaruit zij zijn gevormd. Overal ziet men toevoergangen van oude vulcanen door de lava's en brecies loopen. ☼ Het centrale gedeelte van het park met het toeristencentrum van Canyon Lodge als uitgangspunt opent een geheel ander gebied voor ons. Men is hier op het reeds vermelde hooge plateau met zijn vele bosschen en prairieën, waarin de Yellowstone River in den loop der eeuwen een kloof van eenige honderden meters diepte uitgeslepen heeft. De wanden van deze canyon bestaan uit vaak verweerde vulcanische gesteenten, zooals rhyolieten, obsidianen en tuffen. Zij vertoonen allerlei kleurschakeeringen, vooral in het geel en de naam Yellowstone is dus zeker niet misplaatst. Het schijnt, dat deze kloof is ontstaan na de verlegging van de waterscheiding tusschen den Grooten en den Atlantischen Oceaan. Oorspronkelijk had de afvoer van het destijds veel grootere Yellowstone Lake plaats door een zijtak van de Snake River, dus naar den Grooten Oceaan, totdat

BASALTKOLOMMEN AAN DEN RAND DER CANYON VAN DE YELLOWSTONE RIVER

de steeds naar het Zuiden terugschrijdende erosie van een kleinen tak van het stroomgebied van de Missouri het meer bereikte. ☼ Hierbij had waarschijnlijk een catastrofale lediging van het meer plaats, waardoor de waterspiegel be-

KALKSINTER TERRASSEN VAN MAMMOTH HOT SPRINGS

langrijk daalde, nl. ongeveer tot het huidige niveau. De groote watermassa's, die plotseling naar het Noorden afvloeiden, hebben waarschijnlijk de diepe Canyon met haar prachtige watervallen gevormd, de Lower en de Upper Falls, waarvan de eerste een hoogte van ongeveer 100 m hebben, zoodat ze tot de

de steeds naar het Zuiden terugschrijdende erosie van een kleinen tak van het stroomgebied van de Missouri het meer bereikte. ☼ Hierbij had waarschijnlijk een catastrofale lediging van het meer plaats, waardoor de waterspiegel be-

langrijk daalde, nl. ongeveer tot het huidige niveau. De groote watermassa's, die plotseling naar het Noorden afvloeiden, hebben waarschijnlijk de diepe Canyon met haar prachtige watervallen gevormd, de Lower en de Upper Falls, waarvan de eerste een hoogte van ongeveer 100 m hebben, zoodat ze tot de

BEARTOOTH BUTTE EN BEARTOOTH LAKE IN HET GEBIED
TEN NOORDEN VAN HET YELLOWSTONE PARK

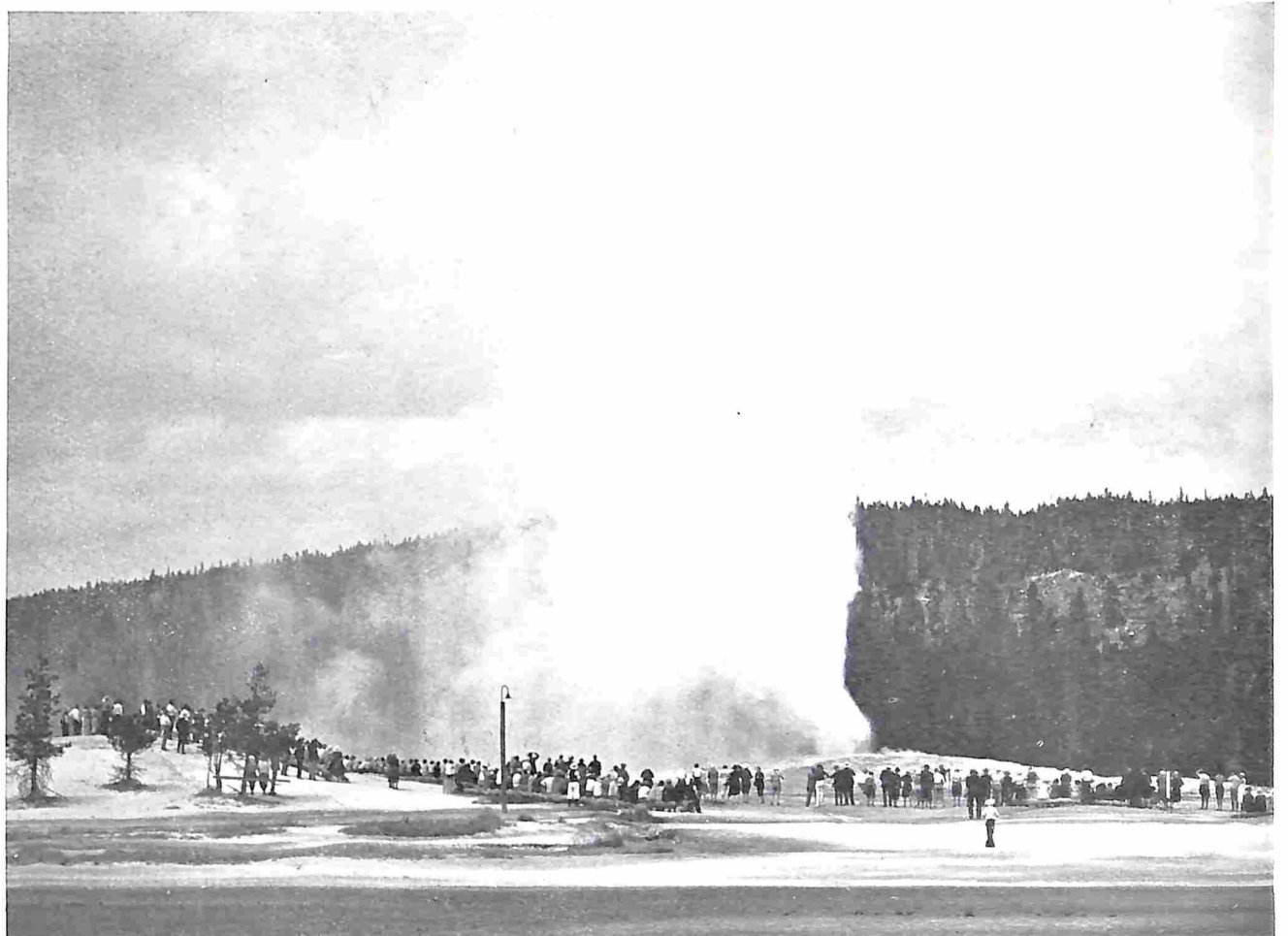
hoogste ons bekende watervallen behooren. ☼ Er zijn nog vele raadselen in dit gebied. Het ontstaan van de groote hoeveelheden vulcanische gesteenten (rhyolieten) is nog niet geheel opgelost. Tot nog toe vonden geologen nergens de rest van een ouden vulkaan of een eruptiecentrum. Waarschijnlijk heeft de toevoer van de lava langs spleten plaats gehad, die nog onder de tegenwoordige oppervlakte verborgen zijn, dus in den vorm van spleeterupties, zooals men ze op IJsland reeds lang kent. ☼ De nawerking van het vulcanisme van vóór den ijstijd uit zich nog steeds in den vorm van de wereldberoemde geysirs en warme bronnen van het park. ☼ Nergens ter wereld, behalve op IJsland en Nieuw Zeeland misschien, zijn deze verschijnselen in zoo'n omvang en grootschheid bekend en het is dus niet te verwonderen, dat aan de verhalen der eerste bezoekers van het park weinig geloof werd gehecht. ☼ De meeste geysirs treft men aan in het Zuidwestelijk gedeelte van het park, en wel in drie centra. De meest vermaarde geysir is de z.g. „Old Faithful”, die met een regelmatig tusschentijd van ongeveer 55 minuten spuit. ☼ Andere spuiten onregelmatiger of met langere tusschenpoozen. Ook zijn er veel warmwaterbronnen, die soms regelmatig koken zooals de Sapphir Pool, vermaard om de prachtige smaragdblauwe kleuren van de rotsachtige wanden en den bodem in het heldere water. ☼ Een ander, noordelijker gelegen centrum van postvulcanische activiteit is het zg. Norris Geysir Basin met zijn vele warme bronnen. Plantaardig leven, behalve van enkele kiezelalgen, is in dit basin onmogelijk. Groote witte vlakten, met sinterafzettingen bedekt, waaruit overal de stoomwolken van de warme bronnen oprijzen, liggen hier te midden van de donkergroene sparreboschen en geven het landschap een vreemd en contrastrijk aspect. ☼ In het

noordelijk gebied van het Yellowstone Park liggen nog de bekende Mammoth Hot Springs, warme bronnen, die voornamelijk kalksinter afzetten, in tegenstelling met de andere, die meestal kiezelsinter vormen. De kalksinter van Mammoth Hot Springs treedt in den vorm van prachtige terrassen op met groote basins en druipsteencascaden. Dicht bij Mammoth Hot Springs ligt ook het centrum van het parkbestuur met gebouwen voor de administratie, een museum en een kerkje. ☼ Het Yellowstone Park mag dus wegens den omvang en de groote verscheidenheid van zijn natuurverschijnselen terecht een der mooiste gebieden van onze aarde genoemd worden.

MOLENS

DOOR F. KOSTER (II)

WIJ besloten ons vorig artikel met enkele historische bijzonderheden. Met slechts enkele, want men begrijpt, dat aan het Hollandsche molenwezen — om nu van de buitenlandsche maar te zwijgen — een geweldig stuk geschiedenis verbonden is. Terecht schrijft J. Schregardus in „Onze Hollandsche Molen”: „De zeilen van onze molenwieken en de zeilen van onze schepen hebben voor een goed deel de economische geschiedenis van Holland gemaakt”. Daar komt bij de geschiedenis van elk der molens afzonderlijk, van de ongeveer 5000, waarvan het bestaan geregistreerd werd en van de vele andere, die stil verdwenen zijn zonder ooit een gerucht te hebben nagelaten. Tegenwoordig gaat dat niet zoo gemakkelijk meer, want dadelijk zijn de molenbeschermers er bij om te redden wat er nog te redden valt, maar vroeger? Men voelde er geen aesthetisch verlies in, de meeste molens waren niets meer dan utiliteitsvoorwerpen. ☼ Toch moeten wij nog even bij het gouden tijdperk der molens — de 17e eeuw — stilstaan. De kleine standerdmolens, die tot dus-

DE „OLD FAITHFUL”-GEYSER IN YELLOWSTONE PARK IN ERUPTIE

ver zulke nuttige diensten op de bastions en wallen der steden hadden verricht, maakten plaats voor de kloeke, hooge bovenkruiers, de bekende „walmolens”, die wij nog steeds in sommige steden kunnen bewonderen. Nauwelijks was de eerste industriemolen met zijn ruige rietvacht op steenen onderstuk verschenen, of de ondernemers van vrijwel alle takken van bedrijf zagen er heil in om hun inkomsten er mede te vermeerderen, zooals een drietal eeuwen later met de motoren het geval zou worden. Daar waren niet alleen korenmolens, maar ook houtzaag-, tras- en schelpkalkmolens, oliemolens, die de olie uit de nootjes en zaden stampten, molens voor het malen van verf, mosterd, snuif, later van cacao boon, papiermolens, ja wat niet al. Interessant is het om te weten, dat de wind-houtzaagmolen pas in 1592 uitgevonden was door Cornelis Cornelisz. van Uitgeest. Het is te begrijpen, dat tengevolge van den opbloei van het industriële leven en de groote inpolderingen van vruchtbaar land, welke vervolgens in den loop der eeuwen plaats vonden, de vindingrijkheid der technici op de krachtigste wijze werd geprikkeld, zoodat men er in slaagde den windmolen op te voeren tot een zeer hoogen graad van volmaaktheid, ja, men kon hem zelfs niet beter maken. Het was aan de molenbouwers en technici van onzen tijd voorbehouden om de wieken zoodanig te construeeren, dat het rendement nog aanmerkelijk kon worden opgevoerd. In een volgend artikel komen wij op de zoogenaamde Dekker- en Ventistroomlijnwieken terug. ☼ Interessant zijn de vele acten, uit den ouden tijd bewaard gebleven, waarin aan de bouwers van molens het windrecht werd verleend. Dat men voor den vrijen wind betalen moest, wanneer men anderen schade aandeed, was — voor ons tenminste — te begrijpen, doch de machthebbers van vroeger beschikten ook over den wind, die zonder schade aan te richten over hun landouwen blies en lieten zich er voor betalen. Van de Heeren der grafelijkheidsdomeinen ontvingen de eigenaren

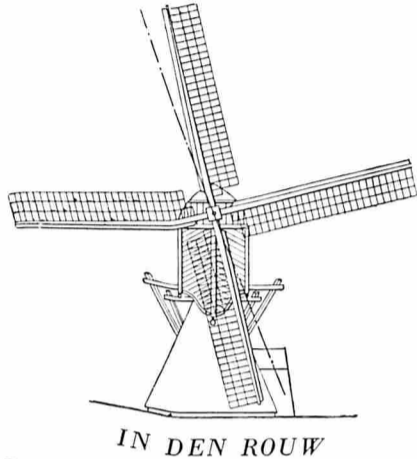
der molens een z.g. Windbrief, waarin hun het recht op den wind was toegestaan tegen een jaarlijksche pacht van anderhalve tot acht gulden, een bedrag, dat waarschijnlijk varieerde in verband met de grootte van den molen. Intusschen kwam het windrecht natuurlijk wel in de meeste gevallen neer op de beschikking over de vrije ruimte; zoo mocht er in de omgeving van windmolens op zekeren afstand niet worden geplant of getimmerd. Verder moest ook het molenerf worden omheind; voorts moesten de molens sinds 1693 een naam dragen, althans in Holland. De windrechten werden pas afgeschaft in den zgn. Franschen tijd, toen de heerlijke rechten werden afgeschaft. Toch bleef uit gewoonte en sleur nog langen tijd de betaling van de windpacht in zwang. Het windrecht is intusschen van beteekenis veranderd: was het vroeger een recht van de Overheid, thans spreekt de eigenaar of molenaar van zijn recht, namelijk het recht om ongehinderd van den vrijen wind gebruik te kunnen maken. Verschillende malen is het voorgekomen, dat eigenaars van molens van hun recht afstand hebben gedaan door dit te verkoopen aan bouwondernemers; in andere gevallen kon bebouwing of beplanting worden voorkomen. Tegenwoordig komt het voorts meer dan eens voor, dat er getracht wordt een molen om zijn economische waarde de noodige vrije ruimte te waarborgen, zoodat er wel eens boomen voor opgeofferd worden. Men ziet, ook op dit punt een hoogere waardeering, welke men een kwart eeuw geleden niet kende. ☼ Dat de molens in het leven van onze voorouders wel een groote plaats moeten hebben ingenomen, spreekt vanzelf. Men denke eens aan de Zaanstreek, waar in het begin der achttiende eeuw niet minder dan 600 molens hun wieken in het luchtruim deden draaien! In het bestaan van elken dag moest de molen wel een gewichtig element zijn, niet alleen in de dagen van vreugde en leed, van voorspoed en tegenslag, maar ook voor de taal, die met nieuwe begrippen en woorden werd verrijkt.

De molenwieken zijn immers in staat om tot de volksziel te spreken, al wordt in dezen modernen tijd hun indrukwekkende taal, die een heele cultuurgroep in oude tijden kon bezielen of kon getuigen van de groote gebeurtenissen, welke de streek beleefde, haast niet meer gehoord. Zij sterft af tegenover de metalen stemmen van de techniek, zij wordt verwaarloosd, nu het snelle verkeer, de krant, de telegraaf en telefoon alles zoo veranderd hebben. ☼ Het werd in de periode van opkomst van het molenwezen al gauw gewoonte der

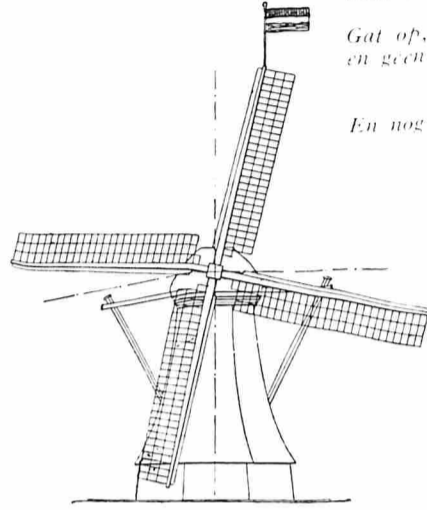

MOLENS BIJ DE MUIDERPOORT TE AMSTERDAM. (Naar een oude gravure)

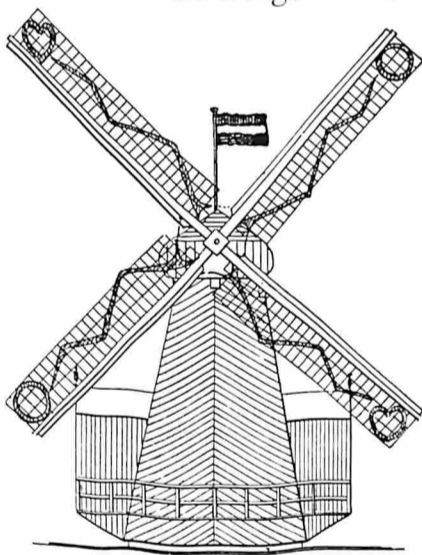
molenaarswereld om door allerlei wiekenstanden uitdrukking te geven aan hetgeen de wereld of eigen bestaan beroerde. Zoo kende men — en kent men nog hier en daar — den vreugdestand en den rouwstand; speciaal Zaanisch was de Pinkstertooi. De molen krijgt den vreugdestand natuurlijk bij blijde gebeurtenissen, een huwelijk, een verjaardag in het Koninklijk Huis, een feest in het dorp. In hoeverre dit gebruik nog gehandhaafd wordt, en waar, is ons niet bekend. In elk geval verdient het zeker nog altijd een onderzoek van onze folkloristen. De Pinkstertooi in de Zaanstreek was wel heel bijzonder. De twee bovenste van de „overhek” sierd, de zeilen werden

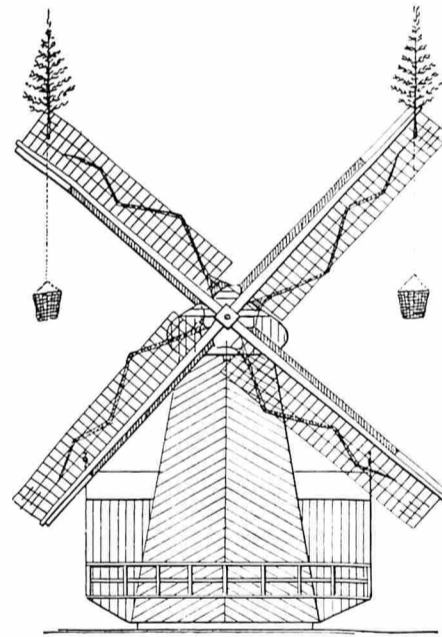
IN DEN ROUW

IN DE VREUGDE

MOOISTAANDE MOLEN

PINKSTERTOOI

vaardig door de hekken gevlochten en vormden, met de aan de touwen van de wieken afhange- gende zaagselmanden, een wel zeer karakteristieke versiering. De molenjongens moesten dit werkje opknappen. Alles moest gereed zijn als des ochtends om 5 uur de meesterknecht of patroon kwam; deze laatste waren dan de „luilakken”. Volgens den molenkenner C. Visser mag men in dit Zaanisch gebruik den oorsprong zien van de bekende Amsterdamsche luilak-„viering”. Voor den rouwstand werd de molen stilgehouden, juist als een wiek door de verticaal was gegaan en dus, wat de molenaar noemt, gaande was geworden. In de Zaanstreek deed men dit ook weer wat anders; men rouwde niet alleen met den stilstaanden doch ook met den malenden molen en wel door het afnemen der windborden, het „afslaan”. Deze windborden bevinden zich aan de tegenovergestelde zijde van de roede dan waaraan de hekken zijn vastgemaakt. Bij het sterven van den patroon werden twintig, dat is alle windborden afgeslagen, bij het overlijden van zijn vrouw of kind vijftien of 13, voor de ouders 11, zijn broeder of zuster 9, grootouders 7, oom en of tante 5, neef en nicht 3 en voor een neef of nichtskind 1 windbord. In het boekje van Willem Buys „De molens van de Zaanstreek” vindt men al deze en meer gegevens vermeld. Dat onze taal een groote verrijking van woorden en uitdrukkingen aan de molens te danken heeft, is overbekend. Een paar jaar geleden heeft „De Meidoorn” eens een verzameling van zegswijzen gegeven, welke er wel op wijst hoe krachtig de molen nog in onze literatuur leeft. In het jongste Jaarboek van „De Hollandsche Molen” vindt men al deze zegswijzen vermeld, zoodat wij onze lezers daarnaar verwijzen. (Wordt vervolgd)

EENDEN

DOOR R. J. DE STOPPELAAR

Het avondt. gruze lute;

De lucht is kool.

Processieachtig

gaan de eenden uit den roed; Geen huppen nu, geen wroeten, maar kop heel hoog en keel heel laag

gewichtig-trag met vasten val van roede roeten en spannend rles van teen tot t en draatwaggelen ze achteren, vóór de woerd, licht te onderkanten aan bred gestalte en statigheid, een glanzig groenen kop, en glanzig groene penen Op grauwe pluimkes plat geleid.

En wit en bruin met stev bespikkeld daar komen ze ook, of manke maat zoo goed het gaat. Gat op, gat neer, geuringeakkeld en geene en druischt en geene en staalt noch verschikkeld noch achterhaalt

En nog, en nog, en nog . . .

RENE DE CLERCO
(De Eenden).

DE WILDE EEND

DE Vlaamsche dichter teekent met deze woorden typeerend juist een zich ten avond uit het water bij den wal ophijschenden stoet van tamme eenden, die hun deel van het uitgestrooide kippenvoer komen halen. Maar op gelijke wijze, zij het meer in partjes, gedraagt zich het veelsoortig wilde eendvolk dat ons waterrijk land herbergt. Tot de meest bekende en geziene behoort de wilde eend, de stamvader van onze huis- en heemeend. Ringeend heet hij ook wel naar zijn witten halskraag en spiegeleend naarden mooien blauwen, wit en zwart gebanden spiegel op de vleugels. De woerd is kenbaar aan den donkeren, groengeglansden kop, de bruine keel en borst, de grijze zijden

en aan de vier parmantig gekrulde groene veertjes in den staart. Met groenen snavel en oranje pooten is zoo'n wilde-eenden-woerd in voor- en najaar een kleurig meneertje. 's Zomers heeft hij een tijdje, dat hij er minder fleurig uitziet, zelfs in 't geheel niet vliegen kan. Maar in Juli is hij door den eersten en in 't najaar door den tweeden rui heen en weer tip-top. Gelijkt hij niets meer, zooals in 't zomerkleed, op zijn egaal bruinig gele, veel doffer gespiegelde vrouwtje, dat natuurlijk ook de gefri-seerde staartveertjes mist. De hier broedende wilde eenden zijn overwegend standvogels, die zich bij strenge vorst een weinig naar het Zuiden verplaatsen. De duizenden vreemdelingen, die mee in het najaar onze plassen bevolken, zijn broedvogels uit het Noorden. Onze wilde eend is een echte voorjaarsvogel. Dan begint reeds in Februari en Maart overal waar hij voorkomt — en dat is in 't waterland, het bosch, de duinen en op de hei —

het minnespel der blauw gespiegelden. Keer op keer heb ik zoo'n paartje be-
gluurd. Na een suizende rondvlucht, in
langhalzigen kruisvorm, zijn ze neerge-
voord op den plas. Onder in- en uit-
trekken der halzen naderen ze elkaar,
telkens de bekken in het water stekend
en er even van nippend. Vleugelwaaierend
heft het wijfje zich uit het water. Den
kop plat op het watervlak schiet het
mannetje sissend op haar af. Met snelle
kwetterklankjes en koket gebuig naar
links en rechts peddelt zij verliefd om
hem heen, duikt onder, hij haar na,
vleugelkletsend op het water vliegt zij
een eindje weg. Met een voor van schuim
en bellen volgt hij totdat het huwelijk
voltrokken is en zij de veeren gaan glad-
strijken en invetten. ☞ De eerste groen-
geschaalde eendeneieren zijn er reeds
in Maart. Soms liggen er meer dan een
dozijn in het nest, dat door het wijfje met grijs-
bruin dons, uit haar lijf geplukt, is gevuld. Telkens
als zij de eieren verlaat, snavelt ze zorgvuldig dit
warme dekentje over haar schat. ☞ In den beginne
houdt de woerd trouw de wacht. Bij elk gevaar
klinkt zijn waarschuwing: reb! reb! Dan duikt
zij diep weg of sluipt gebogen van haar legsel. ☞
Maar later bekommert de vader zich niets meer om
vrouw en kroost; met andere soortgenooten ver-
eenigt hij zich tot troepjes, houdt sociëteit op de
plassen, vagebondeert en dompelt in al de zorge-
loosheid van 't vrijgezellen bestaan tusschen de
wieren en het riet. ☞ Vier weken ongeveer koes-
tert het vrouwtje haar tiental of dozijn eieren. Dan
beginnen de al brozer geworden schalen te barsten
en te splinteren, een rose bekje, met een gele eitand
aan de punt, gaat heen en weer in de breuk. Zacht
gepiep klinkt. Zacht gekwek van moeder ant-
woordt. Het eene ei na het andere breekt midden-
door, slap, nat, leelijk, rollen de jonge eendjes uit de
doppen. Maar kom een half etmaal later — dan

JONGE WILDE EENDJES

kijken er een dozijn pittige donskopjes uit moeders
borstveeren en onder de vleugels vandaan, en nog
wat verder op den morgen verlaat moeder met haar
stoet van donker donzige kinderen het nest in het
riet of in een hollen wilg en leidt ze naar de veilige
intimiteit van de kleine kroosbegroeide slootjes.
Kostelijk goed, die rappe, naar de insecten snap-
pende luchtige donsballietjes, die in het nest reeds
door moeder zijn ingevet of een laagje vet van
moeders veeren meekregen. Met snel geroei der
kleine pootjes volgen ze moeder te water en te land,
paadjes trekkend door het kroos, een pad uittre-
dend door het land waar ze opspringen naar de
torretjes en kevertjes aan de grashalmen. ☞ Vele
zijn de vijanden, die hen belagen: waterrat, wezel,
kraai, reiger, ooievaar en in nazomertijd de jager.
Menig eendenkuiken sneuvelt. Doch die het over-
leven laten 't volgend voorjaar hun vroolijk: kwaak!
kwaak! over de plassen hooren en worden door de
wijfjes onder de in het water afhangende wilgen-
takken even vroolijk met kwork! kwork! beant-
woord.

BROEDENDE WILDE EEND

SLOB-, TAFEL-, KUIFEEND

BEKEND is de uit-
drukking dat Neder-
land het land is van
caneaux, canards en
nog wat. Van canards in
ieder geval. Mag ik eens
voor u opnoemen wat er
al aan eenden, broedvo-
gels en doortrekkers, in
ons land vertoeft? Wilde
eend, bergeend, krakeend,
zomer- en wintertaling,
pijlstaart, smient, topper,
brilduiker, witoogend,
krooneend, zee-eend, ijs-
eend, eidereend, witkop-
eend, nonnetje, zaagbek-
ken en dan nog het drie-
tal, hier broedende, dat
boven dit krabbeltje
staat: de slob-, tafel- en
kuifeend. Een slob-eend

kunt ge dadelijk herkennen aan den lepelvormigen verbreedten zwarten bek. Maar ook door zijn kleuren valt een slobbenmannetje op. Kop en hals zijn diep glanzend groen, de borst is wit, de buik donkerbruin, kastanje-kleurig. Ook de bovenkant is bruinzwart. Op de grijsblauwe en bruine vleugels schittert de blauwe spiegel, een geel oog en een paar roode pooten voltooien het geheel. Zijn naam zal hij wel gekregen hebben van het gezellige slobberen, dat hij en zijn bruinachtig donker gevlekt vrouwtje doen in de groene veldjes eendenkroos. ☼ In Februari en Maart keert de slob terug naar de oude broedplaatsen, viert bruiloft op eendenmanier met zijn wijfje, met fluitende vluchten over land en water, met geknik, gedraai, vleugelgewaai en in April kunt ge op de velden om de plassen van Friesland, in de duinvalleien der eilanden het met donker pluim

gevulde nest met groenige eieren vinden, waaruit, na een viertal weken ongeveer, de kleine donkere lepelbekjes geboren worden. Treft ge zoo'n stelletje, moeder met een negen of tiental slobberarisjes aan in een weidesloot, dan stuift het gansche troepje op het eerste waarschuwingsein van de oude heren der uiteen, duikt onder en verbergt zich in de ruigte van de slootkanten, terwijl de moeder als verlamd voor u uitfladdert op het water, om, als het gevaar naar haar zin geweken is, in wijden boog naar haar kroost terug te vliegen en het weer bijeen te lokken. ☼ Ongeveer tegelijk met de slob keert ook de Tafeleend terug. Dezen ietwat dwazen naam heeft de vogel gekregen omdat hij als beter eetbaar meer voor de „tafel” geschikt is dan de andere duikeenden, die traniger zijn. Meer geëigend lijkt mij den naam: Roodkop en nog beter die van „kar-eend”. Want roodkop-eenden zijn er

meer, maar geen, die als de tafeleend met een diep: krrr! krrr! over de plassen vliegt. Het is een fijn gezicht in Mei, als de plassen liggen in de luisterrijke omlijsting van de volle lente, een troepje van die roodkoppen op het water te zien drijven in de zon. Dat kunnen ongepaarde mannetjes zijn

of echtgenooten, wier wijfjes te broeden zitten. Maar ze blinken in de zon met hun roodbruine koppen en halzen, hun zilvergrijze ruggen en zijden, hun zwarte borsten. ☼ De tafeleend broedt later dan de andere eenden. Vóór het midden van Mei heeft ge niet naar het uit allerlei grassen vervaardigde diep gekomde, rijk met pluim gevulde nest te zoeken, want hij nestelt tusschen riet en waterflora en wacht tot deze hoog genoeg zijn opgeschoten. De „pa's” voegen zich later weer bij vrouwlief en kroost om met hen en andere families de troepen te vormen, die rondzwerfen

langs de zee, over de plassen, waarvan een deel overwintert en voor de rest op trek gaat naar het Zuiden. Zeldzamer broedvogel is de hier in groot

aantal in den herfst doortrekkende en op onze meren overwinterende kuifeend. De volksnaam rouwbandje is voor dezen vogel niet geheel en al toepasselijk, want hij kan doen denken in zijn veerenpakje aan een kleedij in lichten rouw. Dit toch bestaat uit zwart en wit. Kop, hals, rug, borst zijn zwart en de buik en zijden wit. Van den kop hangt een

BROEDENDE KUIFEEND

NEST MET EIEN VAN DEN SLOBEEND

toefje veertjes af als een soort pleureuse. Het vrouwtje is meer in 't bruin en grijs gedost en draagt evenals de jonkjes een witte teekening op den kop. De toppereend is ook zwart met wit, doch heeft geen kuif, en de brilduiker, die eveneens deze kleuren draagt, is gesierd met een ronde witte vlek aan den bovensnavel, doch ondanks deze verschillen hebt ge bij uw eendenstudie nog wel kans dat ge

toefje veertjes af als een soort pleureuse. Het vrouwtje is meer in 't bruin en grijs gedost en draagt evenals de jonkjes een witte teekening op den kop. De toppereend is ook zwart met wit, doch heeft geen kuif, en de brilduiker, die eveneens deze kleuren draagt, is gesierd met een ronde witte vlek aan den bovensnavel, doch ondanks deze verschillen hebt ge bij uw eendenstudie nog wel kans dat ge

een canard laat opgaan, dat ge u zelf voor een eend houdt in natuurkennis, wat verstandig is en bescheiden maakt.

(Slot volgt)

K R I M M L

DOOR C. TIMMERS VERHOEVEN

KRIMML! Das Ende der Welt! Een land, waar de beren nog heer en meester van de bosschen zijn en de oehoes van tak tot tak vliegen! Zoo heeft een Beiersche mij dit plekje in het Salzburger Land beschreven. Ik heb mij er evenwel niet door laten afschrikken en ben vol moed er op uit getrokken om deze voor mij terra incognita te ontdekken. ☼ Krimml is op velerlei manieren te bereiken. Vooreerst van Kufstein uit per postauto over St. Johann i/Tirol en Kitzbühel. Deze route is de mooiste, omdat men de Alpen dan tegemoet gaat en na eerst het wilde Dolomitachtige Kaisersgebirge bij St. Johann gepasseerd te zijn, bij Pass Thurm plotseling het onvergetelijk mooie uitzicht krijgt over den reusachtigen rotsmuur der Hohe Tauern met de daarachter liggende witte sneeuwtoppen der Venedigergroep. Verder kan men te Zell a/See den trein naar Krimml nemen en ten slotte brengen Alpenvereinswegen uit Italië, Mayerhofen en Zell a/Ziller u er heen. ☼

Van het treintje moet men gebruik maken, wanneer men een idee wil krijgen van de wijze, waarop onze grootouders gereisd moeten hebben. Wanneer men zoojuist komt van het overdrukke Salzburg, waar de Festspiele in vollen gang zijn, of uit Kärnten over den gloednieuwen Grosz Glockner-autoweg met zijn overwelkend verkeer, en in den trein naar Krimml stappen wil, dan wrijft men zich onwillekeurig de oogen uit en vraagt zich af, of dit vervoermiddel werkelijkheid is of een lang vervlogen droom. Van het allernieuwste stapt men plotseling over in het allerantiekste. En men doet dit zeer voorzichtig, want de wagonnetjes doen, wat vorm en teerheid van constructie betreft, denken aan lucifersdoosjes op wielen. De locomief schijnt weggelopen te zijn van een treintje voor zandvervoer. Hij prijkt er met een lange wijde pijp en blaast daaruit den meest vuilen en stinkenden walm, dien steenkolen bij machte zijn voort te brengen. De rails, waarop wagons en locomotief rusten, zijn onwezenlijk smal en met bloemetjes begroeid. ☼ En wanneer de locomotief lang en waarschuwend gefloten heeft en het treintje zich langzaam van Zell a/See verwijderd om het Ober Tauern dal binnen te gaan, dan is het ook alsof ge den modernen tijd met zijn

jachtig leven en touristencentra met hotelpaleizen achter u laat en er vijftig jaar van de tijdrekening worden weggewischt. Ja, wèl voert hij u naar het Ende der Welt! Welk een weldadige rust is neergedaald in dit breede dal, waarin het groene weidetapijt, bespikkeld met bruine boerenwoningen en kleine hooihutten, gespreid ligt. Welk een waas van eenzaamheid en tijdloosheid ligt over de dorpjes; het is, alsof zij met de wereld daarbuiten niets te maken hebben. Aan de noordzijde golft de berglijn van de ruim 2000 M. hooge Kitzbüheler Alpen met ons mee, maar aan de zuidzijde stelt de hemelhooge rotsmuur der Hohe Tauern zich onverbiddelijk tusschen het dal en wat daar achter dien muur verborgen ligt: een eindeloos gebied van sneeuw en ijs en dáárachter Kärnten en het warme Italië. Telkens gunt een zijdal u een bewonderende blik te slaan in een witte sprookjeswereld, doch dadelijk daarna schuift de rotswand zich weer als een coulisse tusschen de blanke, glinsterende fata morgana en de groene werkelijkheid. ☼

Steds eenzamer wordt het, steeds méér verspreid liggen de oude houten hoeven met hun sierlijk uitgesneden klokketorentjes; steeds woester schuimt de Salzach. Dan schijnt het dal ten einde te zijn; als een eindpaal staat daar de grijze Falkenstein. Hier houdt het treintje met een tevreden zucht over het volbrengen van zijn taak stil,

OBER KRIMML MET DE WATERVALLEN

trotsch op het feit, dat het de 59 K.M. van Zell a/See naar Krimml in een recordtijd van ruim 2½ uur heeft afgelegd. Hier ligt Unter Krimml en hier wacht een autobus, die passagiers en bagage overbrengt naar Ober Krimml. Geen spoor van een kleine vlakke, waarop huizen een plaats zouden kunnen vinden; men vraagt zich verwonderd af, wáár Ober Krimml zich verstopt kan hebben. Groot is daarom de verrassing, wanneer de auto om den Falkenstein heen buigt en men plotseling over een kleine, groene, zacht glooiende hoogvlakte rijdt, waarop bruine en witte huizen als paddestoelen bij elkaar staan. Aan alle kanten heffen de bergen hun forsche kale toppen ten hemel; aan de zuid- en westzijde het hoogst. Uit een breede kloof in de zuidelijke bergketen spat het witte schuim van watervallen, terwijl uit het duister der lager gelegen bosschen een ragfijne witte waterdampsluier golft. De wind voert een heerlijken geur van gemaaid gras met zich mee. Hier en daar blinken blanke zeisen tusschen het groen der weiden en in het rythme der maaiende sikkels zwaaien de bruingebrande bloote ruggen van boeren en arbeiders. ☼ Over Krimml als dorp valt niet veel te vertellen. Het is een kleine nederzetting van boeren en tusschen hun eeuwenoude huizen

verspreid liggen pensions en één groot hotel. Deze boerenhoeven zijn van vader op zoon overgegaan en de jaren hebben op de houten wanden en daken een warmen gloed gebrand. Een bonte bloemenpracht omgeeft dit donkerbruin; blonde kinderen lachen en stoeien op de trap, die naar de huisdeur voert, kippen scharrelen over het erf, een haan rekt zich uit op het tuinhekje en kraait zijn levensvreugde de wereld in. Buiten het boerenerf glanzen de bloemige weiden in het sprankelende zonlicht. ☼ Vrede ademt de heele omgeving van Krimml, vrede en stil geluk. Als een vergeten plekje ligt het tusschen de beschermende bergwanden, onberoerd door de agitatie daarbuiten. Hier komen de menschen, die door den chaos der aardsche problemen versuft en verward zijn, weer tot zichzelf. Het is of de geest hier gelouterd wordt en langzamerhand weer zuiver kan denken. De atmosfeer is koel en

rein; de bergwind, die's nachts neer komt dalen en de toppen der d e n n e n zacht doet ruischen, vertelt van witte firnen, die als donzen dekens over de grauwe rotzen liggen, van de gletschers, die als fonkelende kristallen daaruit tevoorschijn worden getooverd, van oude sagen over Frau

Holda, die daar ergens wonen moet binnen den glinsterenden gletscherwand in haar paleis van kristallen en vurige granaten. Daar heeft zij eens een blauwe bloem gegeven aan een eenvoudigen Senn, die met verwondering haar stralende woning was binnengetreden. Met het zaad van die blauwe bloem bezaaide hij zijn akkers en ziet, dáár waar hij het uitgestrooid had, schoten planten omhoog, die op hun beurt blauwe bloemen droegen. 't Was een prachtig gezicht, die blauwe zee van wiegende bloemhoofdjes en iederen nacht, wanneer de maan scheen, kwam Frau Holda om de akkers te zegenen. Toen het gedaan was met den feestelijken bloei, leerde zij den eenvoudigen Senn, hoe hij van de planten het vlas moest spinnen en het linnen moest bleeken, zoodat het sneeuw wit werd. . . . Zóó kwam het vlas in deze wereld, fluistert de bergwind verder. . . . ☼ Als Nederlander ontmoet men in Krimml weinig landgenooten en die enkelingen komen met een auto of een rucksack en blijven kort. De Hongaren zijn er het sterkst vertegenwoordigd; hun Pester Hirlap vindt men overal op

OUDE PINZGAUER BOERENHOEVE MET KLOKKETORENTJE

tafels en stoelen liggen en wanneer zij kennis met een Hollander maken is hun eerste verbaasde vraag: Hoe komt u op het idee, om naar dit plekje te gaan? wie heeft u op het idee gebracht? Even verbaasd zijn de Oostenrijkers; het is of men in hun intiem rusthoekje is binnengedrongen, dat zij nu juist zoo graag voor zichzelf hadden gereserveerd. Naar amusementsvragen ze hier niet; zij hebben zich voldoende kunnen verzadigen aan alle verstrooiingen, die Budapest en Weenen hun geboden hebben. Zij hebben rust noodig, en zijn de avonden, vooral bij regenweer, wat lang, geen nood, het Krimmler tooneel geeft eenige malen in de week voorstellingen in de groote eetzaal van Hotel Post. ☼ Het tooneel is zeer primitief; de coulissen bestaan uit één kamer- en één bergwand en het meubilair wordt uit de eetzaal betrokken. Voordat de voorstelling begint, gaat een acteur rond tus-

schen de tafeltjes en verkoopt entréekaartjes: 1 Schilling voor een plaats in het achterste gedeelte der zaal, 1.50 Sch. voor een plaats vooraan. De voorstellingen beginnen om 8.30 precies en wanneer er gasten zijn, die hun avondmaaltijd nog niet beëindigd hebben, dan hindert zulks vol-

strekt niet. De Fräuleins kunnen rustig doorgaan met serveeren en de hotelgasten met eten. Het meest spannende stuk van het repertoire is wel „Der Hund von Baskerville”. Den hond zelf krijgt men niet te zien, maar wél hoort men een mannestem achter de coulissen „hoe-hoe-hoe” loeien. En dit geluid is zóó huiveringwekkend, dat de prima donna met wijd-open angstoogen duidelijk de zaal in sprekend verklaart: „Ich habe sóch einen Angst”. Gelukkig wordt het ondiër spoedig doodgeschoten, hetgeen met zoo'n realistischen knal gepaard gaat, dat de coulissen wankelen en de kinderen in de zaal giïlen. terwijl het voorgekomen is, dat een nietsvermoedende bedienende zaalfräulein met kletterend geweld kostbaar hotelporcelain uit haar handen liet vallen.

(Slot volgt)